ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆ

ಆನಂದ ವೈ. ಭಜಂತ್ರಿ[1] & ಮುಕುಂದರ ಬ. ದೊಡ್ಡಮನಿ[2]

[1]ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಎಸ್.ಬಿ.ಎಮ್. ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬಾದಾಮಿ.

[2]ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಎಸ್.ಬಿ.ಎಮ್. ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬಾದಾಮಿ.

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.18009101

ABSTRACT:

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಇದರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಹಂಪಿ ಯುನೆಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆ ತಾಣವಾಗಿದ್ದು ಅನನ್ಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಕಲಾ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಜಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ಪುರಾತತ್ವ ಸಂಪತ್ತಾಗಿವೆ. ಹಂಪಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅವಶೇಷಗಳು ದ್ರಾವಿಡ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿ, ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಪ್ರಭಾವ, ಸ್ಥಳೀಯ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ನವೀನ ನೆಲೆನಿಲುವುಗಳ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ದೇವಾಲಯಗಳು, ಮಂಟಪಗಳು, ಬಜಾರ್ ಬೀದಿಗಳು, ಜಲವಿನ್ಯಾಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಕೋಟೆಬಾಗಿಲುಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಗಳು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ಮಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ನೈಜ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇಂದು ವಿವಿಧ ಅಪಾಯಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಶಿಲೀಂಧ್ರ, ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆ, ಅನಧಿಕೃತ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಸಂಚಾರ–ವ್ಯಾಪಾರದ ಒತ್ತಡ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಮಾನವ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕ ಕಾನೂನುಗಳ ಅನ್ವಯದ ಕೊರತೆ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ನಾಶವನ್ನು ವೇಗಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆ (ASI), ಯುನೆಸ್ಕೋ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು— ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಡಿಜಿಟಲ್ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್, ಹಾನಿ–ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಪರಂಪರೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಮುದಾಯ–ಆಧಾರಿತ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ— ಆಧುನಿಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ನೀತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿವೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನೆ ವಿಜಯನಗರದ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಕಲಾ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳ ಹಾನಿಯ ಕಾರಣಗಳು, ಸಂರಕ್ಷಣೆ–ರಾಜಕೀಯ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕೇವಲ ಇತಿಹಾಸದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವಲ್ಲ; ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುರುತು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರಂಪರೆ, ಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಅವಶ್ಯಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತದೆ.

KEYWORDS:

ಹಂಪಿ ಸ್ಮಾರಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕ್ರಮಗಳು, ವಾಸ್ತುಶೈಲಿ, ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ.

ಪರಿಚಯ:

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಭಾರತದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿವೆ. ಹಂಪಿ ನಗರವು ಕಲೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿದ್ಯಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು

1500 ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಎರಡನೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ನಗರ ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಪಡೆದಿತ್ತು. ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಮಂಟಪಗಳು ಗೋಪುರಗಳು ಕೋಟೆ ಅರಮನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಜಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ವಿಜಯನಗರದ ವಾಸ್ತು ಪರಂಪರೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಒತ್ತಡ ಪ್ರಕೃತಿ ಹಾನಿ ಮುಂತಾದ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಅಗತ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಅಪಾಯಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವಿಜಯನಗರದ ವೈಭವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಕಲಾ–ವಾಸ್ತುಶೈಲಿಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕೇವಲ ಪುರಾತತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ; ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಜನಾಂಗದ ಜ್ಞಾನಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಅಗತ್ಯವು ವಿಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಕ್ರಮ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನೀತಿ, ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ–ಸ್ಥಳೀಯ ಸಹಕಾರದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಯುನೆಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ಹಂಪಿಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆ (ASI), ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ,

ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಿವಿಧ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಮಗ್ರ, ಯೋಜಿತ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದು ಭವಿಷ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವು ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಅವುಗಳ ಹಾನಿ–ಕಾರಣಗಳು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಸ್ಥಿರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾರ್ಗಗಳು ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಕೇವಲ ಭೌತಿಕ ಅವಶೇಷಗಳ ಉಳಿವಲ್ಲ; ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಇತಿಹಾಸದ ನಿರಂತರತೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನಬೀಜಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಈ ಅಧ್ಯಯನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆ:

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಕೇವಲ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲ; ಅವು ಒಂದು ಸಮೃದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶೌರ್ಯ, ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ಜೀವಂತ ದಾಖಲೆ. ಈ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ನಗರ ಯೋಜನೆ, ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯ ವೈಭವವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಂಪಿಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಇಂದೂ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯ ಅಮೂಲ್ಯ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಕಲಾ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಧನೆಯಾಗಿ ವಿಶ್ವಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿ ದ್ರಾವಿಡ ಪರಂಪರೆಯ ಆಳವಾದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಮದುರೈ, ಚೋಳ, ಹೊಯ್ಸಳ ಮತ್ತು ಇಂಡೋ–ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಕಲಾ–ವಾಸ್ತುಶೈಲಿಗಳ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಸಹ

ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ, ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಲೆ–ವಾಸ್ತು ಪರಂಪರೆಯ ಅನನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ಸ್ಮಾರಕಗಳು– ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಹೇಮಕೂಟದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು, ಏಕಶಿಲಾ ಗಣೇಶ, ಕೃಷ್ಣ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಲಿಂಗವಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಏಕಶಿಲಾ ನರಸಿಂಹ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮೂಡು ಈರಣ್ಣ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಕುದುರೆ ಅರಮನೆಗಳು, ನೀರಿನ ಹೊಂಡ, (ಭೋಜನ ಶಾಲೆ) ರಾಣಿಯ ಸ್ನಾನದ ಗೃಹ, ಲೋಟಸ್ ಮಹಲ್, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ದೇವಾಲಯ, ತಿರುವೆಂಗಲನಾಥ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಗಳಗನಾಥ ದೇವಸ್ಥಾನ, (ಜೈನ ದೇವಾಲಯ) ಆನೆ ಬಾಗಿಲು, ವಿಠ್ಠಲ ದೇವಸ್ಥಾನ, ರಾಮ ವಿಠ್ಠಲ ದೇವಸ್ಥಾನ, ನರಸಿಂಹ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಶಿವ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಕೋದಂಡರಾಮ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರಕ ಹನುಮಂತನ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಪತ್ರಿಕಾಲಯ ಮಾತಂಗ ವೀರಭದ್ರ ದೇವಸ್ಥಾನ, ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ:

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕೇವಲ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ, ಇತಿಹಾಸದ ನೈಜ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಸಾಗಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಹಂಪಿಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳು

1986ರಲ್ಲಿ ಯುನೆಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ.

ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಅಗತ್ಯತೆ:

ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಕಲಾ–ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಅಪರೂಪದ ಸಂಗ್ರಹ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ–ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ.

ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರಮಗಳು : ತಾಂತ್ರಿಕ/ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಶಾಸನೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ–ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಕ್ರಮಗಳು ಎಂದು ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ: ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ವಾಸ್ತುಶೈಲಿ, ಕಾರ್ಯಪದ್ಧತಿ, ಕಲಾ–ಶಿಲ್ಪ, ನಗರ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಳಕೆ ಎಂಬ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಥ:

“ವೈವಿಧ್ಯತೆ” ಎಂಬ ಪದವು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿಯ ವಿಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸ್ಮಾರಕಗಳ ರಚನೆ, ಉಪಯೋಗ, ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಧಾನ, ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ–ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಭೌಗೋಳಿಕ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳ ಸಮಗ್ರ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಒಂದೇ ಶೈಲಿಯಲ್ಲೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ, ವಿಭಿನ್ನ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಭಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ, ವಿಭಿನ್ನ ತಾಂತ್ರಿಕ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ

ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಹುಮುಖ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಾಪ್ತಿ: ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅನೇಕ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಹುದು:

ವಾಸ್ತುಶೈಲಿಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆ:

ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದರೂ, ಅದರೊಳಗೆ ಅನೇಕ ಉಪಶೈಲಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗುಡಿ–ಗೋಪುರ–ಮಂಟಪಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿನ್ಯಾಸವಿದ್ದರೆ, ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಾನು, ಗುಮ್ಮಟ ಮತ್ತು ತೆರೆಯಾದ ಆವರಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿಗಳ ನಡುವಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ಗರ್ಭಗುಡಿ – ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ಜ್ಯಾಮಿತಿ, ಮಹಾಮಂಟಪ– ವಿಶಾಲತೆ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಗೋಪುರಗಳು – ಹಂತ ಹಂತದ ವಿನ್ಯಾಸ, ಯಾಳಿ, ಮಕರ, ಗಂಧರ್ವ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯ – ನಿರಂತರ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವ ಕೇಂದ್ರ, ವಿಠ್ಠಲ ದೇವಾಲಯ – ಗೀತ ಕಂಬಗಳು, ಕಲ್ಲಿನ ರಥ, ಹಜಾರರಾಮ ದೇವಾಲಯ – ರಾಮಾಯಣ ಕಥಾ ಶಿಲ್ಪಗಳ ಸಮಗ್ರ ನಿರೂಪಣೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ: ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳ ಸಮಾನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ವಿಠ್ಠಲ, ಕೃಷ್ಣ ದೇವಾಲಯಗಳಂತಹ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಬಾಳ್ವೆಯ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಸಮಾಜದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಶೈವ (ವಿರೂಪಾಕ್ಷ), ವೈಷ್ಣವ (ವಿಠ್ಠಲ, ಕೃಷ್ಣ).

ಕಾರ್ಯಾತ್ಮಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ:

ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಉಪಯೋಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ದೇವಾಲಯಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಅರಮನೆಗಳು ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಕೋಟೆಗಳು ರಕ್ಷಣೆಗೆ, ಬಜಾರ್‌ಗಳು ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮಂಟಪಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ಕಾರ್ಯಾತ್ಮಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ನಗರ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ – ಲೋಟಸ್ ಮಹಲ್ – ಇಂಡೋ–ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ಶೈಲಿಯ ಮಿಶ್ರಣ, ರಾಜಸಭಾ ಮಂಟಪ, ದರ್ಬಾರ್ ಹಾಲ್, ಸೈನಿಕ ನೆಲೆಗಳು, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬಂಡೆಗಳ ಬಳಕೆ, ಬಹುಪದರ ಕೋಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರಗಳ ಜಟಿಲ ವಿನ್ಯಾಸ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಬಜಾರ್, ವಿಠ್ಠಲ ಬಜಾರ್.

ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆ: ವಿಜಯನಗರ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ತಂತ್ರ ಎರಡರಲ್ಲೂ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳು, ಯುದ್ಧ ದೃಶ್ಯಗಳು, ನೃತ್ಯ–ಸಂಗೀತ ಭಂಗಿಗಳು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಜೀವನ, ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಚಲನೆ, ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಲಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಯುದ್ಧದೃಶ್ಯಗಳು, ನೃತ್ಯ–ಸಂಗೀತ, ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಜೀವನ, ಏಕಶಿಲಾಶಿಲ್ಪ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆತ್ತನೆ, ಚಲನೆಯ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಕಲೆ, ನಗರ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಜಲವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆ

ವಿಜಯನಗರದ ನಗರ ಯೋಜನೆ ಬಹುಮುಖವಾಗಿದೆ. ಬಂಡೆಗೋಡೆಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ, ಬಜಾರ್ ಬೀದಿಗಳು ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜಲವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ನಗರ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾಲುವೆಗಳು, ಪುಷ್ಕರಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಸರೋವರಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವು ತಾಂತ್ರಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ : ಸ್ಮಾರಕಗಳು ರಾಜಮನೆತನದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾತ್ರಿಕರ ಮಂಟಪಗಳು, ಅನ್ನದಾನ ಸತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಸಮಾಜಮುಖಿ ಆಡಳಿತದ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಿಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂಡೋ–ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಪ್ರಭಾವದ ವೈವಿಧ್ಯತೆ:

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇಂಡೋ–ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಪ್ರಭಾವವು ಆ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂವಾದದ ಮಹತ್ವದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದ್ರಾವಿಡ–ಹಿಂದೂ ಪರಂಪರೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ದಕ್ಕನ್ ಸಲ್ತನತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ನಿರಂತರ ರಾಜಕೀಯ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪರ್ಕಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅದರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಅಂಶಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡವು. ಈ ಪ್ರಭಾವವು ವಿಜಯನಗರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವ:

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಮೂಲ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಈ ಸ್ಮಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಮಗ್ರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ, ಒಂದು ಬಹುಮುಖ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆ—ಎರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುತು ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ:

ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಆ ಕಾಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ರಾಜಕೀಯ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುತು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆದ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇತಿಹಾಸಾತ್ಮಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವ ಅಪಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಹಬಾಳ್ವೆ:

ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ ಹಾಗೂ ಇತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳ ಸಹಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಅರಮನೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಸಂಬಂಧಿತ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಡೋ–ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಶೈಲಿಯ ಅಂಶಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂವಾದದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯ:

ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ದ್ರಾವಿಡ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಭವ್ಯತೆ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ನವೀನತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಸಂಗೀತ ಕಂಬಗಳು, ಶಿಲ್ಪಿತ ಮಂಟಪಗಳು, ಜಲವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಭಾರತದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಾನ:

ಬಜಾರ್ ಬೀದಿಗಳು, ಯಾತ್ರಿಕರ ಮಂಟಪಗಳು, ಅನ್ನದಾನ ಸತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭಾಮಂಟಪಗಳು ವಿಜಯನಗರದ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಣ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವ:

ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಅರಿವು ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾತತ್ವ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳು ಕೇವಲ ಅಧ್ಯಯನ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ; ಜೀವಂತ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಾಗೃತಿ:

ಸಂರಕ್ಷಿತ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಸ್ಮಾರಕಗಳಿಗೆ ಹಾನಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಾಗೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಜಾಗತಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ:

ವಿಶ್ವ ಪಾರಂಪರಿಕ ತಾಣವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಭಾರತದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಭಾಗವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ:

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಅಮೂಲ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ಸ್ಮಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಒಂದು ಬಹುಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಬಹುಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಬಹುಕಾರ್ಯಾತ್ಮಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯಗಳು, ಅರಮನೆಗಳು, ಕೋಟೆಗಳು, ಬಜಾರ್‌ಗಳು, ಜಲವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಂಟಪಗಳು.

ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ನಗರ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ

ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ. ದ್ರಾವಿಡ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಪ್ರಧಾನತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ಇಂಡೋ–ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಅಂಶಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ ವಿಜಯನಗರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿಸಿದೆ. ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಕೇವಲ ಶೈಲಿಯ ಭಿನ್ನತೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಆ ಕಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಸಂವಾದದ ಜೀವಂತ ಪ್ರತಿಫಲನವಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಬಿ. ಶೇಕ್ ಅಲಿ – (1997) ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ –02 ಪ್ರಸಾರಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ.
2. ಪಾಲಾಕ್ಷ (2006) ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ– ಶಶಿ ಪ್ರಕಾಶನ ತಿಪಟೂರು.
3. ಕರ್ನಾಟಕ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು.
4. ಕೆ. ಜಗದೀಶ (2012) ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ– ಚಿರಾಗ ಪ್ರಕಾಶನ ಧಾರವಾಡ.
5. Nilakanta Sastri, K. A. (1955). A history of South India: From prehistoric times to the fall of Vijayanagar. Oxford University Press.
6. Michell, G. (1995). Architecture and art of southern India: Vijayanagara and the successor states. Cambridge University Press.
7. Verghese, A. (2002). Religious traditions at Vijayanagara as revealed through its monuments. Manohar Publishers.
8. ASI. (2018). Hampi – World Heritage Site conservation report. Archaeological Survey of India.

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.